

Samiti BE-Ballkani Perëndimor

Deklarata e Brukselit, 18 dhjetor 2024

Ne, udhëheqësit e Bashkimit Evropian (BE) dhe të shteteve anëtare të tij, në konsultim me partnerët tanë të Ballkanit Perëndimor, arritëm sot në konkludimin e mëposhtëm:

1. Në kontekstin e ndryshimit rrënjësor të situatës gjeopolitike globale, lufta e agresionit të Ruisë kundër Ukrainës dhe konflikti në Lindjen e Mesme, dhe në fillimin e ciklit të ri të udhëheqjes së BE-së, partneriteti strategjik midis Bashkimit Evropian dhe Ballkanit Perëndimor është më i rëndësishëm se kurrë.
2. Ne ndajmë një të ardhme të përbashkët dhe përballemi me sfida urgjente që mund t'i kapërcejmë vetëm së bashku. Ne kemi detyrimin ndaj qytetarëve tanë që të ndërtojmë një të ardhme paqeje dhe prosperiteti, të bazuar në parime dhe vlera të përbashkëta dhe në interesa të përbashkëta.
3. E ardhmja e Ballkanit Perëndimor është në Bashkimin tonë. Ne rikonfirmojmë edhe një herë angazhimin tonë të plotë dhe të qartë ndaj perspektivës së anëtarësimit të Ballkanit Perëndimor në Bashkimin Evropian.
4. Zgjerimi është një investim gjeostrategjik në paqe, siguri, stabilitet dhe prosperitet, siç thuhet në Deklaratën e Granadës. Ka një dinamizëm të ri në procesin e zgjerimit dhe progres të dukshëm që nga Samiti ynë i fundit. Përshpejtimi i procesit të anëtarësimit, bazuar në reformat e besueshme të partnerëve, kushtëzimin e drejtë dhe rigoroz dhe parimin e meritave të veta, është në interesin tonë të përbashkët.

5. BE-ja mirëpret vendosmërinë e partnerëve të Ballkanit Perëndimor për të respektuar dhe për t'u përkushtuar ndaj vlerave dhe parimeve thelbësore evropiane, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare dhe angazhimin e ritheksuar ndaj përparësisë së demokracisë, të drejtave dhe vlerave themelore dhe sundimit të ligjit. Sundimi i ligjit, liria e shprehjes, media e pavarur dhe pluraliste, barazia gjinore dhe një rol i fuqishëm i shoqërisë civile janë vendimtare për të garantuar funksionimin e demokracisë. Në këtë aspekt, veprimet do të flasin më shumë se fjalët pasi partnerët marrin përgjegjësitë dhe zbatojnë reformat e nevojshme, veçanërisht në fushën e aspekteve bazë. BE-ja u bën gjithashtu thirrje partnerëve të garantojnë të drejtat dhe trajtimin e barabartë të personave që u përkasin pakicave. Ne do të vazhdojmë të mbështesim përpjekjet e partnerëve tanë për të luftuar krimin e organizuar dhe korrupsionin.
6. Konteksti gjeopolitik në Evropë kërkon unitet dhe solidaritet nga të gjithë ne, në mbështetje të fortë të Ukrainës dhe në mbrojtje të rendit ndërkombëtar të bazuar në rregulla. Qëndrimi së bashku me BE-në është një shenjë e qartë e orientimit strategjik të partnerëve tanë të Ballkanit Perëndimor. BE-ja do të vazhdojë të investojë në multilateralizëm dhe do të bashkëpunojë me partnerët për të mbrojtur dhe respektuar rendin ndërkombëtar. Në këtë drejtim, ne përgëzojmë ata partnerë të Ballkanit Perëndimor që tashmë janë përshtatur plotësisht me CFSP-në e BE-së dhe u bëjmë thirrje atyre që nuk e kanë bërë ende këtë të ndjekin shembullin. Ne theksojmë rëndësinë e zbatimit të plotë dhe të përforcimit të përmirësuar të masave shtrënguese dhe parandalimit e anashkalimit të tyre. Ne mirëpresim angazhimin e vazhdueshëm të partnerëve ndaj Politikës së Përbashkët të Sigurisë së Mbrojtjes të BE-së (PPSM), duke përfshirë kontributin në misionet dhe operacionet e BE-së.
7. Ne duhet të forcojmë bashkëpunimin dhe partneritetin tonë strategjik në menaxhimin e migracionit, i cili është një sfidë dhe përgjegjësi e përbashkët dhe një prioritet kyç. Duke vlerësuar progresin e bërë, nevojiten veprime të mëtejshme për të harmonizuar politikën e vizave, për të luftuar kontrabandën e migrantëve, trafikimin e qenieve njerëzore dhe të gjitha format e krimit të rëndë dhe të organizuar. Ne angazhohemi të forcojmë bashkëpunimin tonë në luftën kundër terrorizmit dhe kundër ekstremizmit të dhunshëm.
8. BE-ja është e përkushtuar që ta afrojë Ballkanin Perëndimor me BE-në tashmë gjatë procesit të zgjerimit. Integrimi i tyre gradual tashmë ka filluar në fusha të ndryshme të politikave, duke përgatitur terrenin për anëtarësim dhe duke sjellë përfitime konkrete për qytetarët, në mënyrë reversibile dhe të bazuar në merita.

9. Plani i Rritjes për Ballkanin Perëndimor ka potencialin për të dyfishuar rritjen ekonomike në rajon gjatë dekadës së ardhshme. Ai do të përshpejtojë konvergjencën social-ekonomike midis Ballkanit Perëndimor dhe BE-së, me kusht që partnerët të zbatojnë reformat në lidhje me BE-në. Ne përgëzojmë pesë prej partnerëve për përgatitjen dhe dorëzimin e Axhendave të tyre të reformës, të miratuara nga Komisioni, të cilat do të jenë baza e zbatimit të Planit të Rritjes. Ne përgëzojmë dhe përshëndesim ata partnerë që i janë bashkuar tashmë Zonës së Përbashkët Evropiane të Pagesave (SEPA), e cila do të ulë kostot e transaksioneve për njerëzit. Ne presim që të tjerët të bashkohen së shpejti. Ne mirëpresim punën e përbashkët të bërë drejt modernizimit të 11 pikave prioritare kufitare në rajon dhe inkurajojmë vazhdimin e përshpejtuar të saj. BE-ja mbështetet te partnerët e Ballkanit Perëndimor për të çuar përpara integrimin ekonomik rajonal përmes Tregut të Përbashkët Rajonal (TPR), i cili është një pikëmbështetje dhe një parakusht për integrimin e tyre më të afërt në tregun e përbashkët të BE-së.
10. BE-ja do të vazhdojë të mbështesë partnerët e saj të Ballkanit Perëndimor për të ndihmuar në zbutjen e ndikimit që lufta e agresionit të Rusisë kundër Ukrainës ka në ekonominë, shoqëritë dhe sigurinë e tyre. Ne do të vazhdojmë mbështetjen tonë përmes Instrumentit të Asistencës së Para-anëtarësimit, Planit Ekonomik dhe të Investimeve, Paketës së Mbështetjes së Energjisë, Instrumentit Evropian të Paqes.
11. BE rikonfirmon angazhimin e saj për të zhvilluar dhe forcuar më tej dialogun dhe bashkëpunimin në fushën e sigurisë dhe mbrojtjes me Ballkanin Perëndimor. Ne mirëpresim që **Partneritetet e Sigurisë dhe Mbrojtjes** u ranë dakord me partnerët e parë këtë vit dhe se mbështetja e Instrumentit Evropian të Paqes po përforcon sigurinë dhe rezistencën në rajon. BE-ja do të vazhdojë të mbështesë rajonin në luftën kundër kërcënimeve hibride dhe kibernetike, si dhe manipulimin dhe ndërhytjen e informacionit të huaj, si narrativat ruse dhe dezinformatat rreth luftës së agresionit të Rusisë kundër Ukrainës.

12. Pajtimi, bashkëpunimi gjithëpërfshirës rajonal dhe marrëdhëniet e mira fqinjësore janë në thelbin e Bashkimit Evropian. Për këtë arsye zbatimi në mirëbesim dhe me rezultate konkrete i marrëveshjeve ndërkombëtare, duke përfshirë Marrëveshjen e Prespës me Greqinë dhe Traktatin për Miqësinë, Fqinjësinë e Mirë e Bashkëpunimin me Bullgarinë, është thelbësor. Kërkohen ende përpjekje të mëtejshme vendimtare për të nxitur pajtimin dhe stabilitetin rajonal si dhe për të gjetur dhe zbatuar zgjidhje përfundimtare, gjithëpërfshirëse dhe detyruese për mosmarrëveshjet dypalëshe dhe rajonale midis partnerëve si dhe për çështjet që i kanë rrënjët në trashëgiminë e së shkuarës, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare dhe parimet e vendosura, duke përfshirë Marrëveshjen për Çështjet e Trashëgimisë, rastet e mbetura të personave të zhdukur dhe çështjet e krimeve të luftës.
13. Mungesa e normalizimit të marrëdhënieve ndërmjet Prishtinës dhe Beogradit po i pengon të dy partnerët. Marrëveshjet e arritura në dialogun Beograd-Prishtinë të ndërmjetësuar nga BE-ja duhet të zbatohen, në veçanti Marrëveshja për Rrugën drejt Normalizimit dhe Shtojca e saj. BE-ja rikujton se një parakusht për mbështetjen në kuadër të Instrumentit të Reformës dhe Rritjes për Ballkanin Perëndimor është që palët të angazhohen në mënyrë konstruktive me progres të matshëm dhe rezultate të prekshme në normalizimin e marrëdhënieve të tyre.
14. BE-ja mbetet partneri më i afërt, investitori dhe partneri tregtar kryesor si dhe donatori parësor i rajonit. Ne mbështetemi te partnerët tanë të Ballkanit Perëndimor që ta bëjnë këtë të dukshme me publikun dhe të demonstrojnë përkushtimin e tyre ndaj vlerave dhe reformave të BE-së përmes fjalëve dhe veprave, mbështetur nga komunikimet strategjike të BE-së.
15. Ne presim me padurim Samitin e parë të Komunitetit Politik Evropian që do të zhvillohet në rajonin e Ballkanit Perëndimor, në Tiranë vitin e ardhshëm, pas Samitit të suksesshëm të mbajtur në Budapest në tetor, pasi kjo platformë vazhdon të ofrojë një forum të rëndësishëm për shkëmbime të konsiderueshme midis liderëve për paqen, sigurinë, stabilitetin dhe zhvillimin ekonomik për kontinentin tonë.
- ***
16. Ne mirëpresim bashkimin e partnerëve tanë të Ballkanit Perëndimor me këtë deklaratë dhe Shtojcën e saj mbi rezultatet dhe prioritetet.
-

ARRITJET DHE PRIORITETET

1. PËRMIRËSIMI I INTEGRIMIT ME BALLKANIN PERËNDIMOR PËRMES PLANIT TË RRIJTJES

- Sipas **Instrumentit të Reformës dhe Rritjes për Ballkanin Perëndimor** prej 6 miliardë eurosh, secili partner duhet të ratifikojë dy marrëveshjet, të cilat janë të nevojshme për të marrë pagesat fillestare të parafinancimit.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të zbatojnë **Axhendat e Reformës** dhe progresin e tyre në lidhje me kushtëzimin e specifikuar në Instrumentin e Reformës dhe Rritjes. Axhenda e vetme e reformës që ende mungon duhet t'i dorëzohet Komisionit sa më shpejt të jetë e mundur.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të vazhdojnë zbatimin e **Tregut të Përbashkët Rajonal** nën koordinimin e Këshillit të Bashkëpunimit Rajonal dhe të mbajnë bashkëpunimin konstruktiv në kontekstin e **Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore (CEFTA)**.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të ratifikojnë dhe zbatojnë me shpejtësi **Marrëveshjen e Pestë të Mobilitetit për Aksesin në Arsimin e Lartë dhe Pranimin në Studimet e larta në Ballkanin Perëndimor** dhe të zbatojnë plotësisht, pa vonesa të mëtejshme, marrëveshjet e mëparshme ende të pazbatuara. Ratifikimi i munguar i marrëveshjes për udhëtimin me karta identiteti duhet të bëhet sa më parë.
- BE-ja është e gatshme të shqyrtojë propozimet e mëtejshme për rritjen e integrimit ekonomik të Ballkanit Perëndimor me BE-në, të bëra sipas Planit të Rritjes, në varësi të zbatimit të partnerëve të axhendave të reformave të tyre, përafrimit me rregullat e tregut të përbashkët të BE-së dhe hapjes së sektorëve dhe zonave të tyre përkatëse për të gjithë fqinjët e tyre, në përputhje me TPR-në, duke ruajtur plotësisht integritetin e tregut të përbashkët të BE-së dhe një fushë loje të barabartë.

Transporti

- Për të avancuar integrimin e tyre, partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të vazhdojnë në një mënyrë ambicioze me reformat në fushën e **transportit** të qëndrueshëm në përputhje me angazhimet e tyre sipas Traktatit të Komunitetit të Transportit. Partnerët e Ballkanit Perëndimor pritët të miratojnë planet e reja të veprimit për përshtatjen me acquis-in për hekurudhat, rrugët, sigurinë rrugore, transportin ujor dhe lehtësimin e transportit.
- BE-ja do të mbështesë **integrimin** e partnerëve të Ballkanit Perëndimor **në tregun e transportit rrugor dhe hekurudhor të BE-së** në bazë të miratimit të acquis-it përkatës të BE-së, me fokus të veçantë në masat e reformës sipas Axhendave të Reformës.
- Për t'i bërë kalimet kufitare më të shpejta, më efikase dhe të sigurta, BE-ja dhe partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të punojnë për të zbatuar **Rrugët e Gjelbra BE-Ballkani Perëndimor**, me synimin për t'i zbatuar ato në të gjithë kufijtë përkatës, ndërkohë që plotësisht duke respektuar **acquis-in** dhe procedurat e BE-së.
- Në koordinim me shtetet fqinje anëtare të BE-së, partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të punojnë në zbatimin e **Udhërrëfyesit për Përmirësimin e Rrugëve të Gjelbra, Përmirësimin e Bashkëpunimit Doganor dhe Modernizimin e Pikave Kufitare/Pikave të Përbashkëta të Kalimit**, duke vendosur bazat për modernizimin e 11 pikave prioritare të kalimit.
- Komisioni ftohet të vërë në dispozicion fondet sipas **Programit të Transportit të Sigurt dhe të Qëndrueshëm** për të ndihmuar në zbatimin e masave të parashikuara për 11 pikat prioritare të kalimit.
- Për të avancuar lidhjen e qëndrueshme, partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të ndërmarrin përpjekje të mëtejshme drejt modernizimit të **rrjeteve** të tyre hekurudhore, bazuar në standardet TEN-T. Ata duhet të prioritojnë projektet për rrjetin e zgjeruar bazë dhe gjithëpërfshirës TEN-T, duke rehabilituar kështu lidhjet hekurudhore të pasagjerëve në rajon dhe drejt fqinjëve të BE-së. BE-ja do ta mbështesë këtë punë.

Axhenda e Gjëlber

- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të **zbatojnë plotësisht Axhendën e Gjëlber** për rajonin, duke përfshirë angazhimet për klimën sipas Marrëveshjes së Parisit, Komunitetit të Energjisë dhe Deklaratës së Sofjes për një Axhendë të Gjëlber për Ballkanin Perëndimor. Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të bien dakord për një plan të ri veprimi që synon reformat dhe projektet kryesore.
- BE-ja do të vazhdojë të mbështesë këtë punë, duke përfshirë projektin **EU4Green**. Në kontekstin e rishikimit të Planit të Veprimit, partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të identifikojnë nevojat strategjike që mund të mbulohen nga EU4Green.
- BE-ja do të vazhdojë të mbështesë rajonin për të zhvilluar më tej **ekonominë qarkulluese**, duke adresuar në veçanti mbetjet, riciklimin, prodhimin e qëndrueshëm dhe përdorimin efikas të burimeve, për të mbrojtur **biodiversitetin** dhe shërbimet e ekosistemit, që synojnë mbrojtjen dhe rivendosjen e pasurisë natyrore të rajonit, dhe **luftimin e ndotjes** të ajrit, ujit dhe tokës, një çështje shqetësuese për qytetarët e Ballkanit Perëndimor.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të punojnë për **dekarbonizimin** e rajonit. BE-ja do ta mbështesë këtë punë, duke përfshirë edhe ndihmën teknike.
- BE-ja do të mbështesë rajonin në zhvillimin dhe zbatimin e **politikës së tranzicionit klimatik dhe të energjisë**, duke përfshirë çmimin e karbonit bazuar në monitorimin, raportimin dhe verifikimin serioz të emetimeve për të përshpejtuar tranzicionin e gjëlber dhe për të ofruar reduktimet e nevojshme të emetimeve në një mënyrë të besueshme, me kosto efikase dhe në mënyrë të drejtë dhe për të lehtësuar konvergencën drejt Sistemit të Tregimit të Emetimeve të BE-së (ETS). Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të harmonizojnë më tej ligjet e tyre për klimën me *acquis-in* dhe të miratojnë Planet Kombëtare të Energjisë dhe Klimës. Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të avancojnë në përshtatjen me *acquis-in* e energjisë së BE-së për integrimin e tyre në tregun e përbashkët evropian, duke përfshirë energjinë elektrike nëpërmjet bashkimit të tregut.
- Për të përmbushur objektivat ambicioze dhe jetike të Axhendës së Gjëlber, përfituesve të Ballkanit Perëndimor u kërkohet të dedikojnë burime njerëzore të mjaftueshme dhe të afta për këtë projekt.

Tregu i përbashkët dixhital

- BE-ja dhe partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të vazhdojnë punën për integrimin në **Tregun e Përbashkët Dixhital** të BE-së dhe të vazhdojnë inkorporimin e *acquis-it* dixhital përkatës.
- Në përputhje me **uljen e kostove të roamingut të të dhënave** ndërmjet BE-së dhe partnerëve të Ballkanit Perëndimor që nga 1 tetori 2023, partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të vazhdojnë zbatimin e drejtimit të rënë dakord për uljen vullnetare të tarifave. Përpjekje të mëtejshme nevojiten për të zhvilluar një marrëveshje afatgjatë për roamingun që do të përfshinte rajonin në zonën e BE-së "Roam like at home".
- Ballkani Perëndimor duhet gjithashtu të vazhdojë të rritë përpjekjet në fushën e **transformimit dixhital dhe të medias**, sidomos për reformat në fushën e sigurisë kibernetike, duke përafruar legjislacionin e tyre me Direktivën NIS2 dhe duke siguruar shpërndarjen e sigurt të rrjeteve 5G nëpërmjet zbatimit gjithëpërfshirës të Instrumenteve të Sigurisë Kibernetike BE-së për rrjetet 5G.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të avancojnë zbatimin e **iniciativës WiFi4WB** duke siguruar akses të lirë në lidhjen WiFi për qytetarët dhe vizitorët në hapësirat publike në komunat në të gjithë rajonin. Komisioni do të mbështesë përhapjen e kësaj nisme në 2025-2026 përmes projektit EU4Digital.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të operacionalizojnë **Qendrat e Inovacionit Dixhital të BE-së**, të cilat do të shërbejnë si qendra ekselence të krijuara për të ofruar ekspertizë dhe ndihmë për NVM-të për dixhitalizimin si edhe duke ndërtuar mbi përvojën e Shteteve Anëtare në këtë drejtim. BE-ja do të sigurojë financimin për këtë nga fondet e Programit të Evropës Dixhitale.
- **Flukset e të dhënave** ndërmjet BE-së dhe Ballkanit Perëndimor duhet të lehtësohen, nëpërmjet përshtatjes së partnerëve me standardet e BE-së për mbrojtjen e të dhënave personale dhe *acquis-in* përkatës.

Zinxhirët e furnizimit industrial

- **Partnerët e Ballkanit Perëndimor** duhet të vazhdojnë punën për t'u bërë pjesë e zinxhirit të vlerave të BE-së për **Lëndët e Para Kritike**, duke përfshirë zhvillimin e industrive përkatëse, në përputhje me standardet e BE-së dhe mundësitë e aksesit në treg.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të kërkojnë bashkëpunim më të ngushtë në sektorët përkatës industrialë me BE-në për të forcuar sinergjitë dhe integrimin e biznesit. Ky integrim do të mbështeste objektivat dhe qëllimet industriale kombëtare, do të rriste konkurrencën rajonale dhe do të tërheqë investime të qëndrueshme në rajon.

2. NDËRTIMI I THEMELEVE TË FORTA EKONOMIKE PËR TË ARDHMEN DHE PËRBALLIMI SË BASHKU I PASOJAVE NEGATIVE TË LUFTËS SË AGRESIONIT TË RUSISË KUNDËR UKRAINËS

Energjia

- BE-ja do të vazhdojë angazhimin e saj përmes Instrumentit të Asistencës së Para-anëtarësimit, Planit Ekonomik dhe Investimeve dhe Paketës së Mbështetjes së Energjisë.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të përdorin mekanizmin e BE-së për **blerje të përbashkëta të gazit dhe LNG-së**, në mënyrë që të reduktojnë varësinë e tyre nga gazi rus.
- Ballkani Perëndimor duhet të përdorë mundësinë e hapjes nga BE-ja të **tregut të saj të energjisë elektrike** ndaj partnerëve të Ballkanit Perëndimor, duke iu nënshtruar reformave të nevojshme rregullatore.

Plani Ekonomik dhe i Investimeve (PEI)

- **Mbështetja e dhënë nëpërmjet PEI** përmban 9 miliardë euro me financim grantesh nga IPA III dhe deri në 20 miliardë euro në investime për periudhën 2021-2027 dhe është në fazë të avancuar të implementimit. Nga gati 30 miliardë euro paketa e investimeve për rajonin, BE-ja ka miratuar deri më tani 5,4 miliardë euro grante për investime me vlerë më shumë se 17,55 miliardë euro, duke përfshirë për 68 projekte prioritare investimi nën PEI.

- Zbatimi i **Planit Ekonomik dhe Investimeve (EIP) dhe Axhendave të Gjelbra dhe Dixhitale për partnerët e Ballkanit Perëndimor** do të vazhdojë dhe duhet të bazohet në praktikat më të mira në BE për të siguruar efektivitetin në kosto të planeve. Partnerët e Ballkanit Perëndimor do të vazhdojnë të përgatisin propozimet përkatëse për investime dhe projekte për zbatim, edhe nëpërmjet Kornizës së Investimeve të Ballkanit Perëndimor.

3. PËRSHPEJTIMI DHE THELLIMI I MËTEJSHËM I ANGAZHIMIT POLITIK DHE TË LINJAVE TË VEPRIMIT TË BE-SË ME BALLKANIN PERËNDIMOR, DUKE PËRFSHIRË POLITIKËN E PËRBASHKËT TË JASHTME DHE TË SIGURISË (PPJS)

Angazhimi politik

- BE-ja do të **përshejtojë dhe thellojë më tej angazhimin e saj politik dhe në politika me partnerët e Ballkanit Perëndimor**, duke përfshirë, ndër të tjera, nëpërmjet mbajtjes së samiteve të rregullta BE-Ballkani Perëndimor, pjesëmarrjes së partnerëve në ngjarjet e nivelit të lartë të BE-së dhe dialogët e rregullt të PPJS, rritjes së bashkëpunimit në forume shumëpalëshe dhe shkëmbimit të informacionit përpara dhe pas takimeve të Këshillit të Punëve të Jashtme.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor që nuk e kanë bërë ende një gjë të tillë duhet të bëjnë përparim të shpejtë dhe të qëndrueshëm drejt **përputhjes së plotë me PPJS-në e BE-së dhe implementimin e saj**, duke përfshirë masat kufizuese të BE-së dhe zbatimin e tyre.

Bashkëpunimi në siguri dhe mbrojtje

- BE-ja mbetet e përkushtuar të kontribuojë për sigurinë në rajon, edhe nëpërmjet operacionit **EUFOR Althea** në kuadrin e PPSM-së dhe misionit të saj **EULEX**.
- **Partneritetet e para të Sigurisë dhe Mbrojtjes** që mbulojnë spektrin e plotë të bashkëpunimit dypalësh në siguri dhe mbrojtje u ranë dakord me dy partnerë këtë vit. BE-ja është e gatshme të zgjerojë këtë kuadër të ri politik me partnerë të tjerë që përputhen plotësisht me PPJS-në e BE-së.

- BE-ja do të vazhdojë të punojë me rajonin për të zhvilluar më tej aftësitë dhe kapacitetet e tij mbrojtëse, edhe nëpërmjet **Instrumentit Evropian të Paqes**. Deri më sot, tre partnerë të Ballkanit Perëndimor përfitojnë nga **mbështetja dypalëshe** në kuadër të Instrumentit Evropian të Paqes. Instrumenti Evropian i Paqes mbështet gjithashtu Task Forcën Mjekësore Ballkanike. Që nga viti 2022, një masë ndihme me vlerë 6 milionë euro kontribuon në objektivat e zhvillimit të aftësive dhe kapaciteteve të organizatës së përhershme dhe vendeve të saj jo-pjesëmarrëse në BE. Që nga krijimi i tij në vitin 2021, mbështetja e Instrumentit Evropian të Paqes për Ballkanin Perëndimor ka arritur në 61 milionë euro, në përputhje me **angazhimin reciprok për të forcuar dialogun dhe bashkëpunimin në siguri dhe mbrojtje**.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të vazhdojnë zhvillimin e instrumenteve efektive për **bashkëpunimin rajonal në Ballkanin Perëndimor në fushën e sigurisë dhe mbrojtjes**.

Forcimi i rezistencës

- **BE do të vazhdojë të forcojë sigurinë kibernetike kolektive në bashkëpunim me partnerët e Ballkanit Perëndimor**, duke përfshirë përpjekjet e koordinuara diplomatike, mbështetjen operacionale dhe teknike, dhe përfshirjen e rajonit në strukturat, politikat dhe proceset e BE-së.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor inkurajohen të përfitojnë nga **Rezerva e Sigurisë Kibernetike e BE-së** në rast të incidenteve të rëndësishme ose në shkallë të gjerë të sigurisë kibernetike. Rezerva do të bëhet e disponueshme për ta pas miratimit zyrtar të Aktit të Solidaritetit Kibernetik. Në këtë drejtim, ata duhet të konsiderojnë fillimin e ndryshimit të marrëveshjeve aktuale të asociimit në Programin e Evropës Dixhitale në mënyrë që t'u mundësohet përdorimi i këtij mekanizmi.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të shtojnë përpjekjet e tyre në krijimin e **kornizave ligjore të sigurisë kibernetike**.
- Partnerët që nuk e kanë bërë ende këtë, duhet të emërojnë **Ambasadorët Kibernetikë** sa më shpejt të jetë e mundur për të mundësuar më tej bashkëpunimin në fushën e diplomacisë kibernetike.

- **Qendra e Kapaciteteve Kibernetike të Ballkanit Perëndimor**, e cila synon të bëhet një qendër rajonale për ndërtimin e kapaciteteve kibernetike, me dhe për të mirën e rajonit të Ballkanit Perëndimor, do të vazhdojë të promovojë bashkëpunimin dhe koordinimin rajonal në ndërtimin e rezistencës kibernetike, përmes trajnimeve për sigurinë kibernetike, luftën kundër krimit kibernetik dhe diplomacinë kibernetike.
- BE-ja do të rrisë bashkëpunimin me rajonin në kontekstin e **Mjeteve të Diplomacisë Kibernetike të BE-së**, veçanërisht për mjetet për të parandaluar, penguar dhe për t'iu përgjigjur aktiviteteve keqdashëse kibernetike, duke përfshirë masat diplomatike.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të rrisin bashkëpunimin me **Agjencinë e Bashkimit Evropian për Sigurinë Kibernetike (ENISA)** dhe **Qendrën Evropiane të Kompetencës për Sigurinë Kibernetike (ECCC)** dhe të mbështesin rolin e **Këshillit të Bashkëpunimit Rajonal**.
- BE-ja do të mbështesë partnerët e Ballkanit Perëndimor në luftën kundër kërcënimeve hibride, në veçanti **Manipulimit dhe Ndërhyrjes së Informacionit të Huaj - MNIH** (Foreign Information Manipulation and Interference - FIMI), siç janë narrativat dhe dezinformatat ruse në lidhje me luftën e agresionit të Rusisë kundër Ukrainës. Në këtë pikëpamje, ne do të forcojmë më tej bashkëpunimin tonë për të **ndërtuar rezistencë**, duke rritur gjithashtu profesionalizmin dhe edukimin për mediat dhe duke rritur ndikimin e **komunikimit strategjik** rreth marrëdhënieve BE - Ballkani Perëndimor dhe procesit të zgjerimit në veçanti.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të **komunikojnë** në mënyrë objektive dhe të qartë për BE-në dhe të angazhohen më tej në mbylljen e hapësirës për ndërhyrje të huaja dhe manipulim informacioni, duke përfshirë dezinformimin.

Dimensioni social i integritetit në BE: Kontaktet mes njerëzve dhe masat për të rinjtë

- Dega e re e **Kolegjit të Evropës** në Tiranë është hapur dhe ka filluar t'u ofrojë studentëve njohuri eksperte mbi çështjet e BE-së, ndërkohë që ndihmon në shpërndarjen/përdorimin e ekspertizës rajonale. Kolegji i Evropës do të nisë gjithashtu Programin e parë Diplomatik për partnerët e zgjerimit në shkurt 2025, me pjesëmarrjen e diplomatëve të rinj nga Ballkani Perëndimor dhe me mbështetjen e BE-së.

- Harmonizimi me **Shtyllën Evropiane të të Drejtave Sociale** është kyç për një qasje të përqendruar te njerëzit në rrugën drejt integritimit në BE të Shteteve Anëtare të ardhshme. Strukturat dhe institucionet e tregut të punës që funksionojnë mirë, sistemet efektive të mbrojtjes sociale dhe dialogu i fortë social janë thelbësore për një proces të suksesshëm të anëtarësimit në BE.
- BE-ja do të vazhdojë të mbështesë reformat dhe **ndërtimin e kapaciteteve të administratave publike** në Ballkanin Perëndimor, veçanërisht përmes granteve, binjakëzimeve si dhe përmes Shkollës Rajonale të Administratës Publike (ReSPA).
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të përshpejtojnë zbatimin e **Axhendës së Ballkanit Perëndimor për inovacionin, kërkimin, arsimin, kulturën, rininë dhe sportin**.
- BE-ja do të vazhdojë të angazhojë gradualisht partnerët e Ballkanit Perëndimor në programet e BE-së si **Erasmus+** dhe **Korpusi Evropian i Solidaritetit** dhe të hapë pjesëmarrjen në **Nismën e Universiteteve Evropiane** për të gjithë partnerët e Ballkanit Perëndimor me synimin për të krijuar mundësi të mëtejshme për **të rinjtë**.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të zbatojnë **Garancinë Rinore** dhe Masat Mbështetëse të Inovacionit, duke synuar të reduktojnë mospërputhjen e aftësive dhe largimin e trurit nga rajoni.
- **Zyra Rajonale e Bashkëpunimit Rinor (RYCO)** do të punojë për të rritur bashkëpunimin dhe pjesëmarrjen aktive të të rinjve në Ballkanin Perëndimor, duke mbështetur dialogun drejt pajtimit.

4. MIGRIMI I PARREGULLT, KUNDËRTERRORIZMI, LUFTA KUNDËR KRIMIT TË ORGANIZUAR DHE KORRUPSIONIT DHE DREJTËSIA

Menaxhimi i migracionit

- Është bërë përparim i rëndësishëm në zbatimin e Planit të Veprimit të BE-së për Ballkanin Perëndimor. Falë veprimeve të koordinuara, **presioni i përgjithshëm migrator** në rrugën e Ballkanit Perëndimor është ulur me 80% në dhjetë muajt e parë të 2024 krahasuar me 2023. Megjithatë, nevojiten përpjekje shtesë për **përshtatjen e mëtejshme me acquis-in e BE-së dhe Paktin e BE-së për Migracionin dhe Azilin**, pasi rruga mbetet aktive.

- Mbështetja e rëndësishme financiare e BE-së po i lejon partnerët të forcojnë sistemet e tyre të migracionit bazuar në një qasje gjithëpërfshirëse që pasqyron perspektivën e tyre të anëtarësimit. Mbështetja jepet me qëllim **përmirësimin e azilit dhe të sistemeve pranuese, forcimin e mbrojtjes së kufijve, luftën kundër krimit të organizuar** dhe rrjeteve të tjera kriminale, sidomos të atyre që angazhohen në kontrabandën e emigrantëve dhe të rritjes së kthimeve nga Ballkani Perëndimor drejt vendeve të origjinës. BE-ja mirëpret nënshkrimin, me disa nga partnerët, të marrëveshjeve administrative që u japin atyre statusin e vëzhguesit në Rrjetin Evropian të Migracionit.
- BE-ja mirëpret që njerëzit nga i gjithë rajoni i Ballkanit Perëndimor janë tani në gjendje të udhëtojnë **pa viza** në zonën Schengen.
- BE-ja mirëpret përparimin e bërë drejt përafrimit të shpejtë me **politikën e BE-së për vizat** nga disa partnerë të Ballkanit Perëndimor, duke përfshirë angazhimet e marra në Axhendat e Reformave sipas Planit të Rritjes, dhe në bërjen e Marrëveshjeve të reja të Statusit të Frontex. Këto përpjekje duhet të vazhdojnë.

Migrim i parregullt

- BE-ja dhe partnerët e Ballkanit Perëndimor do të vazhdojnë zbatimin e plotë të **Planit të Veprimit të BE-së për Ballkanin Perëndimor**, duke përfshirë menaxhimin e kufijve, luftën kundër kontrabandës së migrantëve dhe trafikimit të qenieve njerëzore, zhvillimin e kthimeve në vendet e origjinës, dhe sigurimin e aksesit në mbrojtjen ndërkombëtare për ata në nevojë.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të forcojnë më tej përfshirjen e tyre në **Platformën Multidisiplinare Evropiane Kundër Kërcënimeve Kriminale (EMPACT)**.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor që nuk e kanë bërë ende këtë duhet të nënshkruajnë marrëveshje administrative për statusin e vëzhguesit në **Rrjetin Evropian të Migracionit**.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të përparojnë më tej në **harmonizimin e tyre të shpejtë me politikën e vizave të BE-së**, veçanërisht për vendet që paraqesin migrim të parregullt ose rreziqe sigurie për BE-në, në mënyrë që të parandalohet abuzimi me migracionin e Shteteve Anëtare të BE-së dhe sistemet e azilit.

- Në bashkëpunim të afërt me BE-në, partnerët e Ballkanit Perëndimor do të vazhdojnë të **përmirësojnë sistemet e tyre të kthimit**, duke përfshirë intensifikimin e bashkëpunimit me vendet kryesore të origjinës. BE-ja do të vazhdojë të ofrojë mbështetje financiare dhe teknike duke përfshirë **Agjencinë Evropiane të Rojës Kufitare dhe Bregdetare (Frontex)**.
- Marrëveshjet e statusit në pritje që lejojnë **Frontex** të vendosë ekipe shtesë të Rojeve Kufitare dhe Bregdetare Evropiane në Ballkanin Perëndimor duhet të përfundohen sa më shpejt të jetë e mundur dhe të gjitha marrëveshjet e statusit duhet të përdoren në maksimum për të siguruar bashkëpunim të fuqishëm, duke përfshirë vendosjen efektive të personelit të Frontex për të mbështetur partnerët.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të intensifikojnë më tej bashkëpunimin me **Agjencinë e BE-së për Azilin dhe me Europolin**.

Lufta kundër terrorizmit

- BE-ja do të vazhdojë të bashkëpunojë me partnerët e Ballkanit Perëndimor në luftën kundër terrorizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm në të gjitha format e tij, duke përfshirë adresimin e kërcënimeve që lidhen me **ekstremizmin e dhunshëm të djathtë, përmbajtjen e dhunshme ekstremiste** që përhapet në internet dhe **sulmet e mundshme mbi infrastrukturën kritike dhe hapësirat publike**.
- Një **Plan i ri i Veprimit të Përbashkët Kundër Terrorizmit për Ballkanin Perëndimor** do t'u propozohet partnerëve të Ballkanit Perëndimor në gjysmën e parë të vitit 2025 dhe do të miratohet në Forumin vijues të Ministrave BE-Ballkani Perëndimor për Drejtësinë dhe Çështjet e Brendshme.

Lufta kundër krimit të organizuar

- BE-ja dhe partnerët e Ballkanit Perëndimor do të vazhdojnë të trajtojnë krimin e rëndë dhe të organizuar, në veçanti **pastrimin e parave, korrupsionin dhe trafikun e drogës**, nëpërmjet bashkëpunimit të lehtësuar nga EMPACT, duke u fokusuar në rrjetet kriminale më kërcënuese.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të rrisin **pjesëmarrjen** proaktive në aktivitetet e **EMPACT** dhe **bashkëpunimin me Europolin**.

- BE-ja do të mbështesë partnerët e Ballkanit Perëndimor në rritjen e përpjekjeve të tyre për të zbatuar reformat përkatëse dhe në **përmirësimin e zbatimit të ligjit ndërkufitar dhe bashkëpunimin në drejtësinë penale**, brenda rajonit, brenda Evropës dhe përtej, veçanërisht me Amerikën Latine. Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të përdorin të gjitha mundësitë e trajnimit të ofruara nga agjencia e trajnimit për zbatimin e ligjit të BE-së.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të krijojnë një **regjistrim të fortë** të hetimeve, ndjekjeve penale dhe dënimeve të formës së prerë në lidhje me korrupsionin, krimin e organizuar dhe rastet e pastrimit të parave, duke përmirësuar bashkëpunimin ndërmjet juridiksioneve të ndryshme dhe duke siguruar edhe të drejtat e viktimave të krimit dhe të drejtat e të dyshuarve dhe të akuzuarve, në përputhje me acquis-in e BE-së dhe standardet ndërkombëtare.
- Agjencitë e zbatimit të ligjit dhe sistemet gjyqësore të partnerëve të Ballkanit Perëndimor duhet të përdorin sistematikisht **hetimet financiare** në rastet e krimit të organizuar dhe të kenë **kompetencat e nevojshme** për të gjurmuar, identifikuar, ngrirë dhe konfiskuar pasuritë, në përputhje me acquis-in e BE-së.
- Në kontekstin e pasojave shkatërruese të përdorimit të drogës dhe **trafikut të drogës** për shëndetin dhe sigurinë e shoqërive tona, BE-ja dhe partnerët e Ballkanit Perëndimor do të vazhdojnë dhe intensifikojnë përpjekjet e përbashkëta nëpërmjet një qasjeje multidisiplinare të integruar, të bazuar në fakte, dhe të balancuar, e cila duhet të përfshihet në strategjitë tona përkatëse kundër drogave.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të krijojnë dhe të operacionalizojnë plotësisht **Observatorët Kombëtarë kundër Drogave dhe Sistemet Kombëtare të Paralajmërimit të Hershëm** në mënyrë që të zhvillojnë më tej bashkëpunimin e tyre me Agjencinë kundër Drogave të Bashkimit Evropian, me të cilën duhet të lidhen Marrëveshje Pune shtesë.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të çrrënjosin **trafikimin dhe përhapjen e armëve të vogla dhe të lehta (AVL)** dhe të bashkëpunojnë në nivel të lartë për të trajtuar kontrabandën e armëve të zjarrit brenda EMPACT, d.m.th. përmes një angazhimi aktiv në Ditët e Përbashkëta të Veprimit të Evropës Juglindore. BE-ja do të vazhdojë të mbështesë Ballkanin Perëndimor, duke përfshirë dy projekte rajonale të miratuara së fundi, me vlerë përkatësisht 4 milionë euro dhe 3,8 milionë euro për zbatimin e Udhërrëfyesit të BP-së për AVL-të dhe për mbështetjen e kontrollit të armëve në përgjithësi.

- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të ndjekin zbatimin e udhërrëfyesit të rishikuar në lidhje me armët e vogla dhe të lehta, të miratuar së fundi në Forumin e Ministrave BE-BP për Drejtësinë dhe Punët e Brendshme në Budva 2024.

Drejtësia

- Pas përfshirjes së tyre, për herë të parë, në raportin **Komisioni 2024 për Sundimin e Ligjit**, katër vende candidate nga Ballkani Perëndimor u ftuan në Këshillin e Çështjeve të Përgjithshme të shtatorit 2024 për të diskutuar tendencat e tyre përkatëse të sundimit të ligjit. BE-ja pret të përfshijë partnerët e mbetur në këtë ushtrim, pasi të jenë plotësuar kushtet e nevojshme.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të miratojnë ose mbajnë një **kuadër rregullator dhe institucional**, duke përfshirë një autoritet të pavarur mbikëqyrës për mbrojtjen e të dhënave, për të zbatuar në mënyrë efektive **standardet e mbrojtjes së të dhënave** të nevojshme për bashkëpunimin operacional me Eurojust, në përputhje me Planin e Përbashkët të Veprimit 2018 Kundër Terrorizmit për Ballkanin Perëndimor.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të rrisin bashkëpunimin e tyre me Eurojust dhe të përdorin të gjitha mundësitë e ofruara për të formuar Ekipe të Përbashkëta Hetimore për çështjet penale ndërkufitare.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor që nuk e kanë bërë ende këtë, duhet të krijojnë marrëveshje pune dhe të ndjekin bashkëpunimin me **Zyrën e Prokurorisë Publike Evropiane (EPPO)**.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të ratifikojnë dhe zbatojnë konventat ndërkombëtare në fushën e **bashkëpunimit gjyqësor në çështjet penale dhe civile**, veçanërisht ato të zhvilluara nga Konferenca e Hagës për të Drejtën Ndërkombëtare Private.
- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të miratojnë **strategjitë e drejtësisë elektronike**, të përditësojnë ato ekzistuese dhe të vazhdojnë të përparojnë në mënyrë të qëndrueshme në **dixhitalizimin e sistemeve gjyqësore**, duke përfshirë vendosjen e sistemeve të menaxhimit të çështjeve dhe informacioneve plotësisht funksionale, duke shfrytëzuar plotësisht të gjitha fondet në dispozicion.

- Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të miratojnë rregullat dhe praktikat administrative për të siguruar që **viktimat e krimit** të mund të kenë **akses në drejtësi**, të marrin **mbështetjen dhe mbrojtjen** e nevojshme dhe të mund të marrin pjesë në **procedimet penale**.
 - Partnerët e Ballkanit Perëndimor duhet të **mbështesin Eurojust** në koordinimin e hetimit dhe ndjekjes penale të krimeve të luftës dhe **krimeve të tjera më të rënda të kryera në Ukrainë**, dhe të kontribuojnë me ekspertizë të duhur.
-